

FRIVILLIGRÅDET

Et stærkt velfærdssamfund skal skabes sammen med borgerne!

Reformoplæg fra Frivilligrådet
April 2010

Et stærkt velfærdssamfund skal skabes sammen med borgerne!

Reformoplæg fra Frivilligrådet
April 2010

Et stærkt velfærdssamfund skal skabes sammen med borgerne!
– Reformoplæg fra Frivilligrådet

Copyright © Frivilligrådet 2010

ISBN 978-87-993095-2-8 (trykt udgave)

ISBN 978-87-993095-3-5 (elektronisk udgave)

1. udgave, 1. oplag

Fotograf: Sofie Amalie Andersen

Layout: 4PLUS4

Tryk: Toptryk Grafisk

Indhold

- 4 **Forord**

- 7 **Politiske anbefalinger**

- 8 **Første anbefaling:**
Som borgere skal vi værne om friheden til at være ordentlige mennesker
  - 8 Problem
  - 8 Frivilligrådet mener
  - 9 Initiativer

- 12 **Anden anbefaling:**
Læring om medborgerskab skal være et krav på alle uddannelser
  - 12 Problem
  - 12 Frivilligrådet mener
  - 13 Initiativer

- 20 **Tredje anbefaling:**
Kommunerne skal udvikle velfærden sammen med civilsamfundet
  - 20 Problem
  - 20 Frivilligrådet mener
  - 21 Initiativer

- 28 **Fjerde anbefaling:**
Erhvervslivet skal bruge mulighederne i civilsamfundet
  - 28 Problem
  - 28 Frivilligrådet mener
  - 29 Initiativer

- 34 **Femte anbefaling:**
Det kan betale sig, at samfundet investerer i civilsamfundet
  - 34 Problem
  - 34 Frivilligrådet mener
  - 34 Initiativer

Forord

Et stærkt velfærdssamfund skal skabes sammen med borgerne

Lad os skabe et velfærdssamfund, der bygger på medborgerskab og tillid til, at borgerne gerne vil tage ansvar og deltage aktivt i fællesskabet.

Frivilligrådet er overbevist om, at borgerne i Danmark både har ressourcer og lyst til at bidrage til fællesskabet og tage ansvar for hinanden. Borgerne vil gerne gøre en positiv forskel for hinanden og være med til at udvikle vores velfærdssamfund. Tænk bare på de 35 % af den danske befolkning, som allerede i dag yder en frivillig indsats i frivillige foreninger. Herudover tilkendegiver halvdelen af de danskere, der ikke er frivillige, at de gerne ville være det, hvis de blev opfordret til det¹.

Samlet set har den frivillige sektor en økonomisk betydning, der svarer til 9,6 % af BNP, og hvis man omregner den ulønnede frivillige indsats til fuldtidsbeskæftigede, så svarer det til 110.000 årsværk². På velfærdsområdet er det frivillige foreninger som Børns Vilkår, Lænken for alkoholmisbrugere, Natteravnene – og mange flere – der yder en stor og uundværlig indsats, som ikke burde være til at overse! Det er en indsats med fokus på forebyggelse, rådgivning og

behandling af bl.a. enlige mødre, hjemløse, stofmisbrugere og ensomme unge.

Dertil kommer, at en lang række borgere yder en stor frivillig indsats *uden for* de etablerede frivillige foreninger på deres pårørendes plejecenter eller i deres barns skole mv. Det kan også være borgere i udsatte boligområder, der laver aktiviteter i deres lokalsamfund, som mindsker kriminaliteten.

Der er altså al mulig grund til at bygge fremtidens velfærdssamfund op omkring en tillid til borgerne og en tro på, at de gerne vil deltage og være aktive og kreative, hvis de får mulighed for det. Derfor opfordrer Frivilligrådet til, at vi fastholder og udvikler et stærkt velfærdssamfund sammen med borgerne. Et samfund, der bygger på tillid og medborgerskab frem for mistillid og passivitet. Som medborger tager man ansvar og deltager aktivt i et fællesskab. Det betyder, at man føler ejerskab over for samfundet som helhed – og over for de mindre fællesskaber, der opstår lokalt.

Frivilligrådets opfordring skal samtidig ses som et opgør med de seneste års tendenser til at betragte borgerne som forbrugere og klienter i mødet med det offentlige. Enten er man en forbruger, der vælger og betaler for en offentlig ydelse, fx en plads i en børnehave. Eller også er man en klient, der får offentlig støtte, fx kontanthjælp, og som til gengæld skal følge en række krav fra det offentlige.

1 Thomas Boje m.fl.: Den Frivillige sektor i Danmark – omfang og betydning, SFI 2006

2 Thomas Boje m.fl.: Den Frivillige sektor i Danmark – omfang og betydning, SFI 2006

”Frit valg”-tilgangen har i høj grad skubbet til denne udvikling, hvor borgerne bliver mødt som brugere og ikke medborgere. En udvikling, hvor borgerne ikke bliver opfordret til at se sig selv som en del af et større fællesskab, men mere eller mindre direkte bliver bedt om at forholde sig som (for)brugere af bestemte offentlige ydelser.

Konsekvenserne er mange! *For det første* bliver borgerne mere set som en del af problemet end som en del af løsningen. Et godt eksempel er den voksende gruppe raske og kompetente ældre, der bliver set som en bombe under vores velfærd og ikke som en mulig kilde til styrket velfærd. Borgerne bliver italesat som krævende forbrugere, der konstant forventer bedre og flere vuggestuer, skoler, plejehjem mv.

For det andet får vi skabt et samfund, hvor der er mindre tiltro til samfundets institutioner og mindre sammenhængskraft. Når forventningen om, at det offentlige kan tage sig af alle borgernes problemer, ikke bliver indfriet, så mister borgerne tiltroen til det offentlige. Samtidig opstår der mistillid mellem borgerne, når det tages for givet, at enhver sætter hensynet til sig selv over det fælles.

For det tredje mister vi handlekompetence i forhold til at tage vare på os selv og hinanden. Det skyldes en stigende regulering og detailstyring, der i detaljer fortæller os, hvad vi skal og ikke skal, og hvilke rettigheder vi har og ikke har som borgere i Danmark. Vi glemmer, at vi ikke kun er borgere, men *medborgere* i et samfund.

På den baggrund opfordrer Frivilligrådet til nytænkning om velfærdssamfundet med fokus på tillid og medborgerskab og med det formål at fastholde og udvikle velfærdssamfundet. Et stærkt velfærdssamfund har brug for aktive medborgere, der oplever, at der er tillid til deres viden og kompetencer, og at det gør en forskel, at de engagerer sig og kommer med nye idéer.

Derfor skal den frivillige verden, det offentlige, erhvervslivet og arbejdsmarkedets parter sammen og hver især skabe rammer for medborgerskabet, så beboere, kolleger, ansatte, frivillige osv. kan deltage i fællesskabet, være med til at udvikle samfundet og omsætte de gode idéer til virkelighed.

Kort fortalt betyder det, at:

1. Som borgere skal vi værne om friheden til at være ordentlige mennesker.
2. Læring om medborgerskab skal være et krav på alle uddannelser.
3. Kommunerne skal udvikle velfærden sammen med civilsamfundet.
4. Erhvervslivet skal bruge mulighederne i civilsamfundet.
5. Det kan betale sig, at samfundet investerer i civilsamfundet.

**Et stærkt
velfærdssamfund
skal skabes sammen
med borgerne**

The page features a teal background with several decorative elements: a small solid teal circle at the top left; a large white circle on the left side partially overlapping a light teal circle; a large white circle on the right side overlapping a medium teal circle; and a small light teal circle overlapping the bottom-left of the medium teal circle.

Politiske anbefalinger

Første anbefaling:

Som borgere skal vi værne om friheden til at være ordentlige mennesker

Problem

Borgere, der vil gøre en forskel for andre, skal have bedre mulighed for at engagere sig.

Som demokratisk samfund har vi brug for, at borgerne har reel indflydelse på, hvordan velfærdssamfundet udvikler sig. Ellers mister borgerne tillid til samfundet – og ikke mindst til de folkevalgte politikere. En undersøgelse fra 2009 viser, at tilliden til samfundets institutioner rent faktisk er faldet markant i det seneste årti. Det er især blandt de unge, at tilliden til politikere, kommunalbestyrelse og offentlige myndigheder er lav³.

Samtidig er det nærmest blevet en rygmarvsreaktion, at samfundet opstiller regler for de mange på grund af mistillid til de få, der muligvis ikke kan finde ud af at gøre det rigtige. Fx skal alle pensionister i dag melde til kommunen, hvis de rejser uden for EU i mere end to måneder, og arbejdsløse skal sætte sig ind i et sæt snørklede regler, hvis de vil lave frivilligt arbejde uden at blive trukket i deres dagpenge.

Som samfund må vi gøre op med denne mistillid og sætte en anden dagsorden. En dagsorden, der bygger på tillid til, at borgerne som udgangspunkt vil fællesskabets bedste! En

dagsorden, der opfordrer til, at borgerne engagerer sig og bidrager til at udvikle vores velfærdssamfund.

Frivilligrådet mener

Hvis vi skal fastholde og udvikle velfærdssamfundet, er det nødvendigt, at vi hver især får mulighed for at engagere os, bruge vores kreativitet og tage medansvar for hinanden og fællesskabet. Som borgere bør vi være opmærksomme på hinanden og hjælpe hinanden, hvis der er brug det. Vi bør samtidig opfordre hinanden til at være aktive medborgere, så vi får skubbet til potentialet blandt de borgere, der ikke er frivillige. Sidst men ikke mindst er det nødvendigt, at samfundet i langt højere grad anerkender og støtter op om den frivillige indsats.

Derfor skal vi skabe vilkår for medborgerskabet, så vi som borgere, ansatte, frivillige, naboer m.fl. kan deltage mere aktivt i udviklingen af vores lokalsamfund og vores arbejdspladser. Det kræver et opgør med regler, der begrænser borgernes muligheder for at være aktive medborgere. Det kræver tillid til, at borgerne fundamentalt er ordentlige mennesker, der vil hinandens bedste, hvis de får mulighed for det.

Det betyder:

- At friheden til at være et ordentligt menneske skal være i centrum for lovgivningen
- At borgerne skal opfordres til at gøre en forskel for medborgere, der har brug for hjælp

³ Undersøgelsen er foretaget af YouGov Zapera for Mandag Morgen, december 2009.

- At de uudnyttede ressourcer hos borgere, som gerne vil bidrage, skal frisættes
- At man som aktiv borger skal kunne bruge sin tid og energi på sagen og på de mennesker, man er engageret i.

Initiativer

1. Opgør med stive dagpenge- og efterlønsregler, der begrænser frivillige

Hvis man laver frivilligt arbejde, mens man får arbejdsløshedsdagpenge, efterløn, seniorydelse og overgangsydelse, bliver man begrænset af et sæt indviklede regler. Nogle former for frivilligt arbejde medfører nemlig træk i dagpenge m.m. time for time. Andre former for frivilligt arbejde kan man lave helt uden begrænsninger. A-kassen afgør, hvilken form frivilligt arbejde, der er tale om.

Reglerne skelner mellem tre typer af frivillig indsats:

- a) Frivillige aktiviteter, der kan udføres uden begrænsninger og uden fradrag i dagpenge m.v. Det er aktiviteter, der ikke kan udbydes som almindeligt lønarbejde. For eksempel aktiviteter som besøgsven, ekspedition i en genbrugsbutik eller ledsagelse til indkøb.
- b) Frivilligt ulønnet arbejde, der kan udføres i op til 4 timer pr. uge uden fradrag. Det er frivilligt arbejde, som kan udbydes som almindeligt lønarbejde. For eksempel frivilligt arbejde som socialrådgiver eller jurist i en frivillig forening.
- c) Frivilligt arbejde, der vedrører primær drift og vedligeholdelse, og som altid medfører fradrag i arbejdsløshedsdagpenge eller efterløn. Det gælder fx frivilligt arbejde med personaleadministration eller økonomistyring samt maling af lokaler og rengøring.

Dagpengeregler begrænser frivillige

Kirkens Korshær i Herning får jævnligt spørgsmål fra potentielle frivillige medarbejdere omkring, hvad man må udføre af frivilligt arbejde, når man er på efterløn eller dagpenge. De oplever, at der er stor usikkerhed omkring reglerne.

"Jeg tror bestemt, at det hindrer nogen i at blive frivillig. Alle er bange for de regler. Vi oplever desuden, at der bliver givet forskellige oplysninger fra forskellige a-kasser", fortæller Egon Kristensen fra Kirkens Korshær i Herning.

I Kirkens Korshær i Herning er det derfor nødvendigt at have en tæt kontakt med a-kasserne for at have klarhed omkring reglerne for hver enkelt frivillige.

”

Som borgere skal vi
værne om friheden
til at være ordentlige
mennesker

Hvis man får dagpenge m.m., må man også kun være frivillig i en frivillig organisation/forening eller lignende, der er frivillig grundlagt, og hvis primære formål ikke er at skabe overskud. Man må ikke være frivillig i en virksomhed, i stat, region, kommuner, offentlige institutioner eller i udlandet.

Frivilligrådet foreslår, at der bliver gjort op med kontrolsamfundet og de stive arbejdsmarkedssystemer. Samfundet må have tillid til, at borgerne selvfølgelig ikke vil snyde sig selv eller samfundet for lønnet arbejde. Hvorfor må man ikke frit vedligeholde sine kompetencer som frivillig bogholder eller frivillig maler, mens man samtidig er aktivt jobsgøgende? Hvorfor mistror vi den arbejdsløse socialrådgiver, der laver frivilligt arbejde, eller den frivillige forening, hvor socialrådgiveren er frivillig? Det er en klar fordel for samfundet, at mennesker på kanten af arbejdsmarkedet opretholder netværk og sociale kompetencer og udnytter de muligheder for læring og styrkelse af selvværd, som ligger i frivillig indsats.

Frivilligrådet tror på, at alle mennesker selvfølgelig gerne vil have et lønnet arbejde på fuld tid frem for et ulønnet arbejde på dagpenge. Og Frivilligrådet ved, at frivilligt arbejde også udvikler de frivilliges personlige og faglige kompetencer, og at man kan holde sig i gang med frivilligt arbejde, mens man er arbejdsløs eller på efterløn. Mennesker, der gerne vil gøre en ekstra indsats, skal ikke begrænses. Samtidig skal det selvfølgelig sikres, at vi ikke får skabt en utilsigtet genvej til sort arbejde.

2. Ret til 3 måneders frivillig indsats på dagpenge hvert 10. år
Der findes i dag en række muligheder for at få orlov med eller uden løn eller dagpenge. Familie eller venner har mulighed for at tage orlov fra deres arbejde for at passe alvorligt syge eller døende. Under orloven får man udbetalt et plejevederlag. Man har derudover mulighed for at få orlov til videreuddannelse o.lign., alt efter ansættelsesvilkår.

Frivilligrådet mener, at det er meget positivt, at man som familie og venner har mulighed for at hjælpe hinanden og være en støtte, når der virkelig er brug for det. Det styrker borgerne muligheder for at handle som aktive medborger – som ordentlige mennesker, der gerne vil gøre en forskel for hinanden.

Frivilligrådet foreslår, at retten til orlov bliver udvidet, så det også bliver muligt at gøre en indsats for medborgere uden for ens nære omgangskreds. Hvis vi skal styrke velfærdssamfundet og sammenhængskraften, er det nødvendigt også at give borgerne muligheder for at gøre en ekstra frivillig indsats. Derfor skal alle voksne have ret til hvert 10. år at tage 3 måneders orlov til at gøre en frivillig indsats. Under orloven skal man have ret til dagpenge.

3. Mainstreaming i forhold til den frivillige sektor

I dag er der krav om, at ligestilling skal integreres i al offentlig forvaltning. Der er med andre ord krav om kønsmainstreaming. Kønsmainstreaming handler om at integrere køn og ligestilling i kerneopgaverne - i trafikplanlægning, i fødevareoplysning, i lovforslag på det sociale område, i aktivering af ledige osv.

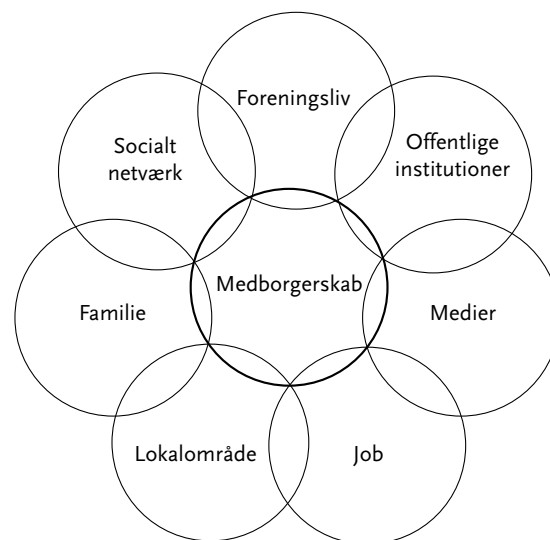
Udgangspunktet for kønsmainstreaming er, at tilsyneladende kønsneutrale politikker og beslutninger kan have u hensigtsmæssige konsekvenser for ligestillingen mellem kvinder og mænd. Og det selv om kampagner, budgetter, lovforslag eller andre initiativer, der bliver iværksat, oftest som udgangspunkt er tænkt kønsneutrale.

Frivilligrådet foreslår, at der også skal være krav om mainstreaming i forhold til den frivillige sektor. Som det er tilfældet på ligestillingsområdet kan politikker og beslutninger have u hensigtsmæssige og utilsigtede konsekvenser for den frivillige indsats og for samarbejdet mellem den frivillige sektor, det offentlige og erhvervslivet. Derfor skal der være krav om mainstreaming, så al offentlig forvaltning helt naturligt integrerer viden om den frivillige sektor.

I forbindelse med et nyt lovforslag bør man fx spørge:

- Vil lovforslaget få administrative konsekvenser for den frivillige sektor, fx nye krav om afrapportering og indberetninger?
- Vil lovforslaget få økonomiske konsekvenser for den frivillige sektor, fx nye udgifter eller begrænsninger i muligheder for økonomisk støtte?

Model for medborgerskab

Som medborger indgår man i en række forskellige sammenhænge i hverdagen. Modellen viser et udsnit af disse sammenhænge.

Anden anbefaling:

Læring om medborgerskab skal være et krav på alle uddannelser

Problem

Et stærkt velfærdssamfund skabes sammen med aktive og engagerede medborgere. Alligevel er medborgerskab ikke særlig højt prioriteret i vores uddannelsessystem.

Som borgere indtager vi i stigende grad en klient-/forbrugerrolle i forhold til velfærdssamfundet. Vi forventer mere eller mindre, at det offentlige påtager sig ansvar for stadig mere, og at vi kan fraskrive os handlemuligheder og et medansvar for at tage vare på hinanden. Samtidig mister vi handlekompetence i forhold til at tage vare på os selv og hinanden.

Konsekvensen er svigtende opbakning til offentlige institutioner og til fællesskaber, herunder politiske partier og fagforeninger. Fx er andelen af de stemmeberettigede, der er medlem af et politisk parti, faldet fra 21 % i 1960 til knap 5 % i 2000⁴.

Det kan et velfærdssamfund som det danske ikke leve med. Et stærkt og bæredygtigt velfærdssamfund er afhængigt af aktive medborgere, der engagerer sig i hinanden og fællesskabet. Forsvinder de aktive medborgere, ryger sammenhængskraften. Forsvinder ildsjælene, mister vi en væsentlig del af innovationskraften. Derfor er det dybt problematisk, at "medborgerskab", "frivilligt arbejde" og "civilsamfundets

rolle" ikke bliver prioriteret som selvstændige undervisningstemaer eller fag på alle uddannelser fra folkeskole til erhvervsskoler og universiteter.

Frivilligrådet mener

Hvis vi skal bevare et stærkt velfærdssamfund, bliver vi nødt til at skabe en naturlig forventning til hinanden om, at vi selvfølgelig kan og skal deltage og tage konkret ansvar for os selv og fællesskabet. Derfor må vi prioritere, at alle borgere helt fra folkeskolealderen ved, hvad et aktivt medborgerskab er for en størrelse – og ikke mindst, hvordan man selv kan være aktiv.

Børn og unge bør motiveres til også at deltage i fællesskaber uden for skolen og til at udvise hjælpsomhed og omsorg for andre bl.a. som frivillig. Aktivt medborgerskab er en kompetence, og læring om medborgerskab bør være en del af et moderne dannelsesbegreb, hvor viden om demokrati og deltagelse i samfundet indgår som naturlige elementer.

Der er utvivlsomt et potentiale for, at flere borgere engagerer sig i frivilligt arbejde. Men det er nødvendigt at få skubbet til det potentiale og gøre det mere nærliggende, at man som borger i Danmark selvfølgelig også prioriterer tid til frivilligt arbejde generelt, og især at man yder en indsats for andre end dem, man selv ligner mest.

⁴ "Partiernes medlemmer" redigeret af Lars Bille og Jørgen Elklit, Aarhus Universitetsforlag, 2003

Det betyder:

- At medborgerskab og frivilligt arbejde skal være en naturlig del af borgernes grundviden helt fra folkeskolealderen
- At engagement og deltagelse i frivillige aktiviteter skal vægtes langt højere i uddannelsessystemet
- At mennesker, der underviser fx i folkeskolen eller hjælper borgere med sociale problemer skal have indgående viden om det aktive medborgerskab og frivilligt arbejde – og de skal kunne pege på frivillige indsatser som attraktive tilbud om deltagelse, læring og livsudfoldelse.

Initiativer

1. Medborgerskab på skoleskemaet i folkeskolen

Folkeskolen skal bl.a. ”forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre”⁵. Eleverne skal med andre ord blive aktive medborgere i et demokratisk samfund. Alligevel er ”demokrati” og ”medborgerskab” ikke selvstændige fag. Demokrati er dog nævnt som temaer i fagene dansk, historie, kristendomskundskab og samfundsfag, men medborgerskab er kun nævnt som tema i samfundsfag. Eleverne har dansk fra 1. kl., mens historie er på skoleskemaet fra 4. kl., og samfundsfag først er et fag fra 8. kl.

Frivilligrådet mener, at medborgerskab skal være prioriteret meget højere i folkeskolen. Det skal være en helt naturlig del af børns paratviden, at de selvfølgelig ved, hvad det vil sige at være en aktiv medborger. De skal vide, at man kan, må og forventes at deltage i samfundet og gøre en forskel for sig selv og sine medborgere.

Erfaringer fra andre lande:

Frivilligt arbejde på canadiske skoleskemaer

Ideen om frivilligt arbejde på skoleskemaet er ikke fremmed. I nogle provinser i Canada har man gjort frivilligt arbejde obligatorisk for at bestå en ungdomsuddannelse.

Ét sted har eleverne derfor siden 1999 skullet lægge 40 timer i frivilligt arbejde for at bestå deres uddannelse. Et andet sted optræder frivilligt arbejde som en del af et større program (Graduation Transition Program), hvor eleverne skal i ordinært arbejde eller lave frivilligt arbejde i 30 timer. Med til programmet hører endvidere personlig sundhed og karriereplanlægning. Endelig udbyder mange universiteter frivilligt arbejde som en del af studieforløbet, hvor de frivillige organisationer forpligter sig på at sikre en høj kvalitet af det frivillige arbejde.

Frivilligt arbejde på skoleskemaet skal give elever og studerende en forståelse af, hvilken forskel og betydning deres aktive deltagelse i frivilligt arbejde kan have for samfundet.

⁵ Citatet stammer fra folkeskolens formålsparagraf § 1, stk. 3 i folkeskoleloven (lovbekendtgørelse nr. 593 af 24. juni 2009).

”

Læring om
medborgerskab
skal være et krav
på alle uddannelser

De skal med andre ord vide, at man behandler hinanden godt, og at man selvfølgelig ikke mobber andre. De skal vide, at man kan hjælpe familie og venner, og at man kan hjælpe andre mennesker ved fx at være frivillig. Børn og unge bør stifte bekendtskab med forskellige former for frivilligt engagement. De skal vide, at mange af deres fritidsaktiviteter beror på, at andre mennesker stiller op, som fodboldtrænere, voksenalvenner eller spejderledere.

Derfor foreslår Frivilligrådet, at medborgerskab skal være integreret i undervisningen i alle fag fra skolestart, og at det så tidligt som muligt i børnenes skoletid skal være et selvstændigt fag på skoleskemaet. Som minimum skal medborgerskab indgå som et tema i alle faghæfter i folkeskolen. Undervisningen skal bl.a. give eleverne viden om: Hvad er en medborger? Hvad bør en medborger kunne? Hvad kan man gøre som medborger? Konkret kan det være emner som: Hvad er en god kammerat, hvordan kan man hjælpe andre og tage ansvar for hinanden, og ikke mindst, hvad er demokrati for noget?

2. Frivillig indsats som elevers vej til højere gennemsnit på en ungdomsuddannelse

Det at være frivillig lektiehjælp eller ung-til-ung-rådgiver kan være lige så givende og lærerigt som undervisning på en skolebænk. Derfor synes Frivilligrådet, at det er positivt, at alle elever på en ungdomsuddannelse fremover får tilbudt et forløb i frivilligt arbejde. Forløbet i frivilligt arbejde skal være på minimum 20 timer og ligge uden for skoletiden. De unge bliver belønnet med et diplom, de kan lægge ved deres CV. Tilbuddet vil også fremgå af eksamensbeviset⁶.

"Da jeg var til samtale på mit nuværende job, var det mit frivillige engagement, der fyldte mest i hele samtalen. Chefen spurgte interesseret til det og var meget positiv. Jeg tror, at det var det, der gjorde, at jeg fik jobbet. At man bruger sin fritid på frivilligt arbejde viser, at man gerne vil gøre noget godt for andre og for samfundet."

Rashid Howeidi, initiativtager til og frivillig i Paljunior, frivillig i Natteravnene

⁶ Initiativet udspringer af et udvalg nedsat af indenrigs- og socialministeren i forlængelse af regeringens kvalitetsreform. Udvalget har haft repræsentanter fra Indenrigs- og Socialministeriet (formand), Undervisningsministeriet, Kulturministeriet samt lederforeningerne, elevorganisationerne og den frivillige verden. Frivilligrådet har deltaget.

Men Frivilligrådet mener ikke, at initiativet er ambitiøst nok, fordi det ikke kan stå alene, hvis vi skal motivere rigtig mange unge til at blive frivillige i deres fritid. Der er brug for kraftigere motivation end et tilbud og et diplom. Eleverne skal kunne se, at det frivillige arbejde også kan få konkret betydning for deres fremtidige muligheder for uddannelse og job.

Derfor foreslår Frivilligrådet, at eleverne kan få forhøjet deres afsluttende karaktergennemsnit, hvis de har lavet frivilligt arbejde i løbet af deres ungdomsuddannelse. Man kan fx give de unge mulighed for at forhøje deres gennemsnit med 0,3 for minimum 40 timers frivilligt arbejde gennemført i løbet af uddannelsen. På den måde understreger vi, at vi som samfund prioriterer frivillig indsats og frivillig engagement lige så højt som et hvilket som helst undervisningsfag.

Det skal være nemt for de unge at finde frivillige initiativer og foreninger, hvor de kan være frivillige. For at sikre det, vil der være brug for at styrke frivilligjob.dk og de regionale frivilligcentre, der er udpeget i forbindelse med regeringens igangsatte initiativ om frivillig forløb.

3. Frivillig indsats som adgangskrav til videregående uddannelser

For at blive optaget på en videregående uddannelse fx på et seminarium eller et universitet, skal man have gennemført en gymnasial uddannelse eller en relevant erhvervsuddannelse. Til de fleste videregående uddannelser bliver man optaget via Den Koordinerede Tilmelding (KOT), hvor man kan søge via kvote 1 eller kvote 2. På kvote 1 bliver man hovedsageligt optaget på sin adgangskvotient, mens man på kvote 2 bliver optaget på sine samlede kvalifikationer. På nogle studier vægter man frivilligt arbejde ved optagelse via kvote 2.

Frivilligrådet foreslår, at frivilligt arbejde bliver vægtet meget højere ved optagelse på de videregående uddannelser. Frivil-

ligt arbejde bør være et adgangskrav allerede ved optagelse via kvote 1. På den måde kan samfundet signalere, at samfundet tager det aktive medborgerskab meget alvorligt og på det kraftigste anbefaler alle, at de udfører et stykke frivilligt arbejde. Adgangskravet kan fx være minimum 20 timers frivilligt arbejde gennemført på ens ungdomsuddannelse.

Som et minimum kan man gøre frivilligt arbejde til et adgangskrav for alle uddannelser ved optagelse via kvote 2.

4. Medborgerskab på socialrådgiver- og pædagoguddannelserne

Som pædagog og skolelærer har man stor indflydelse på, hvordan børn forstår samfundet, og hvad børn lærer om at

Realkompetencer

At være aktiv frivillig giver en række kompetencer, der kan være nyttige f.eks. i forhold til job-søgning og optagelse på en uddannelse. Ofte kan disse kompetencer være svære at få sat ord på. Derfor har en styregruppe under Undervisningsministeriet med repræsentanter fra bl.a. foreningsliv, folkeoplysning og uddannelsesinstitutioner arbejdet med at definere de kompetencer, man får ud af at arbejde frivilligt.

Engagement i frivilligt arbejde kan give:

- Sociale kompetencer
- Selvledelseskompetencer
- Kreative og innovative kompetencer
- IT-kompetencer
- Interkulturelle kompetencer
- Kommunikative kompetencer
- Læringskompetencer

Der er udviklet et IT-værktøj i tre forskellige udgaver, hvor frivillige kan få en beskrivelse af, hvilke kompetencer netop deres frivillige arbejde har givet dem:

Det frivillige sociale område: www.realkompetence-frivillig.dk

Foreningsarbejde i idrætsforeninger, politiske foreninger, børn og unge: www.realkompetence-forening.dk

Folkeoplysningen: www.realkompetence-folkeoplysning.dk

være sammen med hinanden og hjælpe hinanden. Derfor er Frivilligrådet meget glad for, at medborgerskab er blevet tilføjet som et selvstændigt undervisningsfag på uddannelsen til folkeskolelærer. Det er nemlig blevet en del af faget ”kristendomskundskab/livsoplysning/medborgerskab”, der udgør knap 1/3 af et årsværk på uddannelsen.

Det samme er dog ikke tilfældet på pædagoguddannelsen eller for den sags skyld på socialrådgiveruddannelsen. Som socialrådgiver arbejder man for og med mennesker, der af den ene eller anden grund har brug for hjælp fra det offentlige. Man arbejder altså med mennesker, der kan få hjælp også fra frivillige initiativer, foreninger m.m., og som måske endda selv kunne få styrket sine personlige og faglige kompetencer ved at arbejde som frivillig.

Derfor foreslår Frivilligrådet, at medborgerskab fremover bliver et selvstændigt undervisningstema på pædagog- og socialrådgiveruddannelserne. Kommende pædagoger og socialrådgivere skal vide, hvordan de kan inddrage aktive medborgere og frivillige foreninger i deres arbejde, og hvordan de kan oplyse børn, unge og voksne om frivilligt arbejde.

5. Medborgerskab på alle mellemlange og lange videregående uddannelser

Som beskrevet i initiativet ovenfor foreslår Frivilligrådet, at medborgerskab bliver et undervisningstema på pædagog- og socialrådgiveruddannelserne. **Frivilligrådet vil dog anbefale**, at vi er meget mere ambitiøse på uddannelsesområdet og sikrer, at medborgerskab bliver et undervisningstema på alle mellemlange og lange videregående uddannelser.

Hvis det skal være naturligt for alle borgere at tage et medansvar for hinanden fx som frivillige, må vi prioritere, at alle borgere har indgående viden om medborgerskab og frivilligt arbejde. Det skal være ganske selvfølgeligt, at den nyuddannede præst kender mulighederne for at inddrage frivillige og samarbejde med lokale frivillige foreninger. Det samme gælder fx sygeplejersker, biokemikeren og byplanlæggeren, der alle som led i deres arbejde har kontakt med borgerne i et lokalområde.

Sygeplejersken bør for eksempel vide, at han kan samarbejde med foreninger, der kan hjælpe patienter, når de bliver udskrevet, og sygeplejersken bør ved hjemmebesøg kunne

Dansk Skoleskak

Børne- og ungdomsorganisationen Dansk Skoleskak organiserer skoleskak på over 100 skoler i 59 kommuner og rådgiver kommuner, skoler, lærere, forældre og elever i implementering af skoleskak som en metode til at styrke elevernes lærings- og koncentrationsevner. Selve skakspillet er ikke målet for organisationen men midlet til at nå målet, nemlig børn og unges intellektuelle og sociale udvikling, så alle hjælpes ind i et sundt uddannelses- og livsforløb.

Undersøgelser dokumenterer, at skoleskak styrker koncentrationsevne, selvstændighed og analytiske evner, som en pædagogisk metode til at højne det faglige niveau i skolens øvrige fag via øget indlærings- og koncentrationsevne. Herudover er deltagelsen i skoleskak med til at udvikle fællesskaber mellem elever på tværs af køn, alder, religion og etnicitet og dermed skabe et mere rummeligt skolemiljø.

Skoleskakklubberne startes og drives typisk i et samarbejde mellem skole, forældre og Dansk Skoleskak som et tilbud efter skoletid. På nogle skoler er skoleskak også på skoleskemaet, som en af indskoling, i matematik eller som valgfag. Se www.skoleskak.dk.

skabe kontakt til frivillige tilbud, der kan skabe aktivitet og bryde ensomhed. Mens biokemikeren skal vide, at hun også kan bruge sine kvalifikationer på at være frivillig lektiehjælp for en elev i folkeskolen, der har svært ved at forstå faget kemi.

6. Samarbejde med alle relevante uddannelser og faggrupper
Frivilligrådet vil tage initiativ til, at repræsentanter for den frivillige verden i samarbejde med relevante uddannelser udarbejder materiale, der kan bruges i undervisningen i folkeskolen, ungdomsuddannelserne og på alle videregående

uddannelser. Materialet kan bl.a. være tilgængeligt på www.emu.dk – Danmarks undervisningsportal, hvor folkeskoler, ungdomsuddannelser og nogle videregående uddannelser kan hente inspiration til undervisningen.

For at støtte op om initiativet vil Frivilligrådet tage initiativ til et samarbejde med relevante uddannelser og faggrupper. Frivilligrådet vil også undersøge, hvordan man lokalt i den frivillige verden kan bidrage til undervisningen, fx ved at aktive frivillige kan tage ud på uddannelserne og fortælle om deres eget frivillige arbejde.

Tredje anbefaling:

Kommunerne skal udvikle velfærden sammen med civilsamfundet

Problem

Den frivillige sektor bidrager med det, der svarer til 9,6 % af BNP. Alligevel bliver den kun opfattet som et supplement til det offentlige og ikke som en uundværlig samarbejdspartner.

På velfærdsområdet er det nærmest blevet reglen frem for undtagelsen, at stat og kommuner ser den frivillige sektor som et supplement til offentlige velfærdsydelser og ikke som en uundværlig samarbejdspartner. Den frivillige sektor har på sin side ofte selv argumenteret for, at den frivillige indsats udelukkende er et supplement og ikke en erstatning for offentlig indsats. Desværre har det fået den meget utilstede konsekvens, at mange kommuner ikke tager samarbejdet alvorligt – især på de områder, hvor det offentlige i mange år har været hovedaktør.

Mange kommuner ved ganske enkelt ikke nok om, hvordan frivillige initiativer og foreninger yder en stor og uundværlig velfærdsindsats, der bidrager til forebyggelse, rådgivning og behandling af udsatte mennesker i alle aldre. Derfor må der gøres en ekstra indsats for at styrke kommunernes viden og udvide samarbejdet, så samfundet ikke fortsat underkender den egentlige sociale værdi, som den frivillige verden bidrager med.

Frivilligrådet mener

Frivillige initiativer og organisationer tilbyder samfundet en indsats, som ingen anden aktør kan matche: De organiserer frivilligt baserede tilbud til mennesker i øjenhøjde uden noget andet motiv end det at hjælpe. De tilbyder et alternativ til den offentlige indsats uden de retlige konsekvenser, som kommer af at være klient. De skaber tryghed og griber ind, hvor det offentlige kan være forhindret, og de spotter og formidler problemer, som hidtil er blevet overset. De skaber engagement og deltagelse, som frisætter ressourcer i civilsamfundet.

Sidst men ikke mindst udgør de en af velfærdssamfundets vigtigste udviklingsafdelinger, og de er med til at sikre fortsat fornyelse af velfærden. Som ikke-offentlige og ikke-profitskabende kan de være med til at skabe nye samarbejdsformer på tværs af sektorer og give mulighed for, at der kan opereres i "gråzonen" mellem stat, marked og den frivillige sektor.

Den danske velfærdsmodel er truet af de ressourceklemmer, som følger af den demografiske udvikling og generelle økonomiske faktorer. En frivillig sektor, der bidrager med 9,6 % af BNP, er derfor en naturlig samarbejdspartner og en nødvendig medspiller i forbindelse med fastholdelse og udvikling af velfærdssamfundet. Der må tænkes nyt om involvering og samspil med andre aktører, først og fremmest med afsæt i de lokale ressourcer, men generelt med langt større opmærksomhed på muligheder i den frivillige verden.

Det betyder:

- At borgerens behov skal i centrum for velfærdens tilbud og løsninger
- At kommunerne skal se fordele i at inddrage borgerne og samarbejde med civilsamfundet
- At samarbejdet mellem den kommunale og den frivillige sektor skal styrkes og kvalificeres.

Initiativer

1. Kommuner skal understøtte borgernes initiativer

Som led i kommunalreformen har regeringen fremhævet, at ”der skal arbejdes for at brede demokratiet ud, så borgerne inddrages aktivt i beslutningerne. Fremtidens kommuner skal finde nye former for inddragelse af borgere og brugere i de lokale beslutninger.” Men regeringen har også understreget, at kommunerne og ikke staten skal bestemme, hvordan borgerne skal inddrages i opgaveløsningen.

KL har i 2008 igangsat ”Kommunernes demokratiprogram”, der skal give inspiration til den lokale debat om, hvordan det kommunalpolitiske arbejde kan organiseres, prioriteres og tilrettelægges. KL har derfor bl.a. samlet en masse forskellige eksempler på, hvordan kommunerne arbejder med det lokale demokrati.

Det er meget vigtigt at have lokal dialog og gode eksempler, og man kan godt skubbe en udvikling i gang ved hjælp af inspiration. Men Frivilligrådet mener, at vi godt kan være mere ambitiøse og turde skubbe mere direkte til nye initiativer, der kan sikre mere direkte borgerinddragelse. For at styrke borgernes tillid til politikerne og til velfærdssamfundet er det nødvendigt at skabe reelle muligheder for

Kommunen har regler

– FAKTI har medmenneskelighed

FAKTI er en forening for kvinder med etnisk minoritetsbaggrund, som ikke passer ind i kommunens system. Mange af kvinderne er f.eks. krigstraumatiserede og har det så dårligt, at kommunen har givet op over for at finde kommunale tilbud til dem. Mange af dem kan ikke varetage et job. I stedet henviser både sagsbehandlere og læger til FAKTI. Der er i alt 160 kvinder i foreningen, hvoraf næsten alle har etnisk minoritetsbaggrund.

I FAKTI går tilbuddene på tværs af personlige, sproglige og sociale problemer, samt problemer med det danske system. Men mere end det er der i FAKTI ingen kommunale sanktioner, kun medmenneskelighed. Her huskes kvinderne og mødes som mennesker. Kvinderne går ikke tomhændede hjem: ”Når de går fra at sige ’jeg vil dø’ til at finde glæde ind imellem og se en mening med livet ind imellem. Når de langsomt begynder at kunne være noget for deres børn og deres mænd,” siger en medarbejder.

Citatet stammer fra ALS Research: Evaluering af FAKTI – Foreningen Af Kvinder Til fremme af Integration, 2009, s. 43

ABCD til et bedre lokalsamfund

Den ressourcebaserede ABCD-metode fik Nørremarken i Vejles beboere op af stolen i projekt Byen i balance. Borgerne blev sat sammen og fandt så selv ud af, hvad deres område havde brug for for at blomstre op. Det er der kommet bl.a. en madklub og IT-undervisning for ældre ud af. Et synligt bevis for effekten er faldende kriminalitetsrater.

Primus motor på projektet Steen Søgaard ved godt, hvorfor projektet er blevet en succes: "Det er kun jer, der bor derude, der ved, hvad I kan og vil og drømmer om. Ikke teknisk forvaltning inde i midtbyen." Ifølge ham har projekter, der bliver startet nedefra, langt større effekt: "Hvis vi indkaldte til et møde om at starte en madklub, ville folk dukke op, men ingen ville tage ansvar. Når folk selv får idéen, tager de også selv ansvaret."

I boligområdet Nørremarken skønner Steen Søgaard fra Vejle Kommune, at 95 % af aktiviteterne ville stoppe uden de frivillige.

medborgerskabet – og reelle muligheder for, at borgernes ressourcer kan komme i spil.

Derfor foreslår Frivilligrådet, at alle kommuner i forbindelse med det europæiske frivillighedsår 2011 nedsætter en taskforce på tværs af forvaltninger, der får til opgave at fremme og understøtte borgernes sociale virkelyst. Alle kommuner bør samtidig benytte frivillighedsåret til at præmiere initiativer, der i særlig grad har inddraget borgerne og givet borgerne mulighed for at præge opgaveløsningen i kommunen.

Målet er, at borgerne i langt højere grad får mulighed for at være med til at udvikle og gennemføre nye initiativer – alt lige fra udvikling af en ny frivilligpolitik, udvikling af en ny indsats mod kriminalitet i et boligområde eller kvarterløft i et lokalområde. Den kommunale taskforce kan samtidig hjælpe borgergrupper og foreninger med at søge støtte til nye initiativer via EU-puljer, der ellers kan være svære at gennemskue.

2. Frivillige foreninger ind i planlægningen af nye offentligt finansierede tilbud og institutioner

Den samlede frivillige sektor bidrager med frivillige aktiviteter, der svarer til 110.000 fuldtidsstillinger. Samtidig har frivillige foreninger og initiativer dagligt kontakt med bl.a. børn, voksne, hjemløse, arbejdsløse og psykisk syge mennesker. Det drejer sig fx om både unge og voksne, der får hjælp til at klare en krise i livet; flygtninge, som får lektiehjælp eller ældre, der deltager på et PC-kursus.

Den frivillige verden repræsenterer med andre ord en masse viden om og erfaring med borgere i Danmark. Frivillige foreninger ved fx, hvordan en rigtig god ny idrætshal skal se ud, og hvad den skal indeholde: Det anerkender de fleste. Men den frivillige verden kender også den unge enlige mor og ved, hvilke spørgsmål en ung pige stiller, når hun som 15-årig bliver gravid – og ikke mindst, hvilken form for hjælp, hun kan få brug for.

Alligevel er det langt fra alle kommuner, der inddrager frivillige foreninger i planlægningen af nye offentlige tilbud og institutioner. Dermed mener Frivilligrådet, at kommunerne går glip af en væsentlig værdi ved den frivillige verden, nemlig den frivillige verden som en strategisk videns- og samarbejdsparter. **Derfor foreslår Frivilligrådet**, at man gør det til et lovkrav, at alle kommuner skal inddrage den lokale frivillige verden allerede, når man begynder at planlægge nye offentlige tilbud og institutioner.

For at inspirere til det konkrete samarbejde i kommunerne vil Frivilligrådet:

- Udarbejde et inspirationskatalog med gode forslag og eksempler
- Tage initiativ til at få kortlagt de ydelser, som den frivillige verden leverer på velfærdsområdet i dag
- Udnævne årets frivillighedskommune, som har gjort en særlig stor indsats for at samarbejde med den frivillige verden på velfærdsområdet.

3. Social innovation som krav i udbud

I dag kan offentlige myndigheder indsætte en social klausul i et udbud, hvis den offentlige myndighed ønsker at bidrage til at gøre arbejdsmarkedet mere rummeligt. En social klausul er et krav i en udbudskontrakt om, at den der vinder opgaver, skal påtage sig en nærmere angivet social forpligtelse. En social klausul kan fx være⁸:

- Et krav om at ansætte et antal medarbejdere på særlige vilkår
- Et krav om at ansætte et antal medarbejdere fra særlige grupper
- Et krav om en etnisk ligestillingspolitik
- Et krav om en personalepolitik

⁸ Definitionen på sociale klausuler og eksemplerne er hentet fra folderen "Sociale klausuler i praksis", der er udgivet af Erhvervs- og Økonomiministeriet. I folderen findes flere eksempler.

”

Kommunerne skal udvikle velfærden sammen med civilsamfundet

Fremtidens velfærd vil kun være bæredygtig, hvis kommunerne i langt højere grad anerkender, at social innovation og socialt entreprenørskab i samspil med civilsamfundet er et væsentligt konkurrenceparameter. Dette hensyn bør indgå i udbudsformulering og tillægges betydelig vægt ved tildeling af kontrakter på alle velfærdsområder.

Derfor foreslår Frivilligrådet, at en offentlig myndighed også skal kunne indsætte sociale klausuler, hvis den ønsker at styrke samarbejdet med den frivillige verden og skabe gode vilkår for social innovation. I praksis vil det kunne betyde,

at fx en kommune kan forpligte vinderen af et udbud til at samarbejde med de relevante lokale frivillige om opgaven eller til at have en CSR-strategi, der beskriver leverandørens samarbejde med civilsamfundet.

4. Nye kommunalpolitikere i praktik i den frivillige verden

For at styrke samarbejde mellem kommuner og civilsamfundet er det nødvendigt, at kommunalpolitikere som den øverste ledelse i kommunerne har fokus på den frivillige sektor og bakker op om, at de frivillige organisationer bliver inddraget i opgaveløsningen på alle indsatsområder. Kom-

Åben skole – skolen som samlingssted for lokale indsatser

Hver anden tirsdag eftermiddag kan forældre og børn på Rådmandsgades Skole i København få hjælp til alt fra børneopdragelse til regninger, de ikke forstår. I skolens kantine samles nemlig lokale ressourcer lige fra socialrådgivere til en frivillig foreningsguide eller en af de andre offentlige eller frivillige instanser, som kan være relevante for skolens børn og deres forældre. I området omkring Rådmandsgades Skole er der mange tilbud fra frivillige foreninger og støttede projekter, som ønsker at gøre noget godt for områdets beboere. ”Og så står man med det paradoks, at de frivillige foreninger klager over ikke at blive brugt, og vi på skolen klager over ikke at vide, hvem vi skal bruge,” siger Camilla Ottsen, souschef på Rådmandsgades Skole og tovholder på projekt Åben Skole.

Projekt Åben Skole bygger på idéen om, at bedre samarbejde giver bedre ydelser, hvilket øger familiens og børnenes trivsel. Målet med Åben Skole er at løse problemerne tidligere og mere kvalificeret ved at lade lokalområdets aktører få kendskab til hinanden. ”På den måde prøver vi at finde tilbage en ”landsbymodel”, hvor man kender hinanden og ved, hvor man skal gå hen for at få hjælp,” fortæller Camilla Ottsen.

Ca. 40 familier møder op til Åben Skole hver gang.

municipalpolitikerne skal kende til den frivillige verden, og hvilke muligheder der er for at samarbejde med lokale foreninger og frivillige. De skal kende den sociale værdi af den frivillige indsats, og hvilke fordele der kan være ved at se den frivillige verden som en alliancepartner med ekspertise inden for social innovation og socialt entreprenørskab.

Derfor foreslår Frivilligrådet, at alle nye kommunalpolitikere skal opfordres til at komme i praktik i en frivillig organisation eller et frivilligt initiativ i et sammenhængende tidsrum, fx 1-2 dage. I løbet af praktikken kan politikerne bl.a. prøve kræfter med administrativt arbejde i en forening, bestyrelsesarbejde og konkrete frivillige aktiviteter. Som minimum bør de enkelte kommuner sikre, at to medlemmer af alle politiske udvalg inden for det første år af en valgperiode har været i et praktikforløb.

5. Partnerskaber mellem kommuner og den frivillige sektor
Indsatsen på velfærdsområdet er i dag kendetegnet ved at være opdelt i søjler og sektorer. I søjler i form af forskellige fagområder, fx det sociale område, idrætsområdet og integrationsområdet – og i sektorer i form af hhv. det offentlige, erhvervslivet og den frivillige sektor. Søjle-/sektortænkningen gør det vanskeligt at tænke nyt og sætte fokus på borgernes behov og problemer i stedet for, hvilke ”kasser” forskellige målgrupper fx misbrugere, ældre, etniske minoriteter traditionelt set passer ind i.

Frivilligrådet mener, at mødet mellem borgere, ansatte og frivillige på tværs af fagområder og sektorer kan være vejen til at skabe større engagement og kreativ tænkning på velfærdsområdet. Derfor er det afgørende, at vi i langt højere grad samarbejder på tværs og skaber bedre muligheder for, at mennesker kan videndele, erfaringsudveksle, skabe netværk og nye idéer.

Derfor foreslår Frivilligrådet, at kommuner og den frivillige sektor i langt højere grad indgår forpligtende og ligeværdige partnerskaber, hvor målet er fælles innovation omkring opgaveløsningen på velfærdsområdet. Frivilligrådet vil tage kontakt til KL og relevante ministerier for at etablere et samarbejde om, hvordan vi kan få etableret flere partnerskaber på tværs af sektorer og fagområder.

6. Krav om socialøkonomiske strategier i alle kommuner

Mange aktører i det offentlige viser stigende interesse for socialøkonomiske initiativer som vej til at skabe bedre integration på arbejdsmarkedet og nye vækstlag i erhvervslivet. Socialministeriet har bakket op om etablering af Center for Socialt Entrepreneurskab ved RUC og Center for Socialøkonomi (satspuljebestillinger).

Desuden er mange kommuner såvel som Socialministeriet, Finansministeriet og Erhvervsministeriet repræsenteret i Mandag Morgens tænketank ”Velfærdens Innovatorer”, der i februar 2010 har udgivet ”Velfærdens iværksættere – en dansk strategi for socialt iværksætteri”.

Frivilligrådet mener, at nye socialøkonomiske initiativer kan få stor betydning for, hvordan vi kan skabe nye tilbud og nye løsninger på velfærdsområdet. Derfor er det vigtigt, at flere kommuner får øjnene op for de muligheder, der ligger inden for socialøkonomien og socialt iværksætteri.

På den baggrund foreslår Frivilligrådet, at det skal være et krav, at alle kommuner i samspil med frivillige organisationer og erhvervsliv udvikler en socialøkonomisk strategi. Nye socialøkonomiske strategier skal i høj grad fokusere på, hvordan socialt entreprenørskab og socialøkonomiske virksomheder kan etableres med afsæt i frivillige initiativer og organisationer.

7. Kommunerne kan facilitere samarbejdet mellem kommuner, erhvervsliv og frivillige organisationer

Kommuner, erhvervsliv og frivillige organisationer vil alle have en fordel af at styrke samarbejdet på velfærdsområdet. Helt oplagt er det, at kommuner, virksomheder og frivillige organisationer i højere grad samarbejder om at hjælpe og udvikle borgere, der af forskellige årsager har vanskeligt ved at finde fodfæste på arbejdsmarkedet. Det kan fx være hjælp til bogligt svage borgere, der bl.a. kan have gavn af lektiehjælp fra frivillige, frivillige mentorer med egne erfaringer eller mentorer i lokale virksomheder.

Både virksomheder og frivillige organisationer har deres gang i afgrænsede lokalområder og kommuner, og både virksomheder og frivillige organisationer bidrager til udviklingen i de enkelte kommuner. Derfor vil det være naturligt, at det er kommunerne, der i højere grad fungerer som facilitatorer af et mere udbygget og tæt samarbejde til gavn for alle aktører. Det kan fx være via nye politikker, nye indsatsområder eller særlige taskforces.

Frivilligrådet vil tage initiativ til at afdække, hvilke barrierer der er for samarbejdet mellem kommuner, erhvervsliv og frivillige organisationer. Frivilligrådet vil samtidig kontakte KL m.fl. for at finde nye veje til, at kommunerne i højere grad kan understøtte og facilitere et samarbejde til gavn for alle aktører.

Frivilligrådet vil sætte arbejdet i gang, så det bl.a. kan være med til at skubbe til udviklingen af sammenhængende kommunale frivillighedspolitikker. Et arbejde, der p.t. bliver drøftet i en arbejdsgruppe i regi af Socialministeriet.

8. Den frivillige verden sætter ord på sig selv og værdien af frivillig indsats

De frivillige aktører på velfærdsområdet har længe lidt af mindreværdskompleks over for det offentlige. Det må der gøres op med, og det kan kun ske ved, at det bliver nemme-

re at præsentere hårde facts og videnskabelig dokumentation om den "Social Return on Investment", der udspringer af den frivillige indsats.

Styrket belysning og forskning i den frivillige verden er nødvendig for at tilvejebringe et retvisende billede af den frivillige verdens velfærdsbidrag og velfærdspotentiale. Den frivillige verden skal ikke bruge al sin energi på at dokumentere sin indsats, men dér, hvor man vil demonstrere den "tilføjede værdi" (added value) af en alternativ indsats, matche offentlige ydelser eller søge nye veje vil det give mening at etablere "proof of concept". At illustrere mangfoldigheden vil kunne inspirere og styrke kreativitet og samarbejde på tværs af sektorer.

Derfor foreslår Frivilligrådet, at der:

- Iværksættes et ambitiøst forskningsprogram om den frivillige sektor
- Udvikles redskaber til at beskrive egen indsats (selvdeklarering)
- Skabes en generel synliggørelse af sektorens værdi.

Fjerde anbefaling:

Erhvervslivet skal bruge mulighederne i civilsamfundet

Problem

Erhvervslivet af en del af hverdagen i civilsamfundet. Alligevel er erhvervslivet ikke særligt optaget af at bruge mulighederne i samspil med civilsamfundet.

Arbejdslivet er en væsentlig del af de fleste borgeres hverdag og en vigtig arena for udfoldelse af socialt engagement. Virksomhederne er ikke isolerede øer i det omgivende samfund, men tværtimod dybt afhængige af, at nuværende og fremtidige medarbejdere er kompetente og velfungerende og i stand til at kombinere deres arbejdsliv med indsats og udfordringer i andre livssfærer.

Mange virksomheder arbejder i dag med virksomhedens sociale ansvar (CSR) som en del af deres virksomhedsdrift. Ikke mindst for større virksomheder har CSR vist sig at være en fordel i forhold til fx branding og rekruttering af medarbejdere. Imidlertid indgår samspil med civilsamfundet og frivilligt arbejde kun undtagelsesvis som en del af virksomhedernes CSR-strategi. Det betyder, at frivilligt arbejde sjældent bliver tænkt med som en del af virksomheders egen forståelse af, hvad social ansvarlighed indebærer.

Frivilligrådet mener

Frivilligt arbejde er med til at opkvalificere medarbejdere, både ved at styrke kompetencer hos den enkelte og ved at øge den generelle trivsel på jobbet. Det er også en opkvalificering, der kan være en vej til job for personer uden for ar-

Ifølge rapporten *Partnerskaber mellem virksomheder og frivillige organisationer* er det under 1 % af partnerskaberne mellem virksomheder og frivillige foreninger, der er strategiske partnerskaber. Strategiske partnerskaber skal målrettet relatere sig til og bidrage til fremme af virksomhedens kerneforretning.

I undersøgelsen fordeler samarbejdet sig således:

- Filantropi (donationer o. lign.): 96 %
- Tværgående marketing (samarbejde om fælles salgskampagne): 3 %
- Uafhængig værdiskabelse (samarbejde med forskellige mål): 0,4 %
- Symbiotisk værdiskabelse (samarbejde med samme mål): 0,6 %

Kilde: "Partnerskaber mellem virksomheder og frivillige organisationer. En analyse af omfang, typer, muligheder og faldgrupper i partnerskaber.", Copenhagen Business School's Center for Corporate Social Responsibility, september 2009

bejdsmarkedet på alle uddannelsesniveauer. Hvis erhvervslivet i højere grad spiller sammen med det øvrige samfund og den frivillige verden, kan erhvervslivet samtidig være med til at forebygge og afhjælpe problemer hos medarbejderne.

Ved at medtænke civilsamfundet kan erhvervslivet sætte sig selv på dagsordenen som samfundsansvarlige aktører, der støtter op om lokalsamfundet på forskellige måder. Den enkelte virksomhed kan fx række hånden ud til den unge rod, der har brug for en rummelig og åben arbejdsplads for at komme ud af sine problemer. Virksomhederne kan fx også give økonomisk støtte til og samarbejde med de lokale foreninger om medarbejdere og lokalsamfundet i det hele taget.

Der er med andre ord mange muligheder for at styrke samarbejdet mellem erhvervslivet og civilsamfundet til fordel for begge parter!

Det betyder:

- At virksomhedernes samspil med civilsamfundet skal indgå i virksomhedernes CSR-strategier
- At virksomhedernes CSR-arbejde bør prioriteres så højt, at det bliver inkorporeret i Kodeks for god selskabsledelse.

Initiativer

1. **CSR-strategier skal også omfatte samspil med civilsamfundet**
CSR i Danmark fokuseres i dag primært om tre hovedemner: *Forebyggelse* af medarbejderes problemer, bl.a. gennem personale-, orlovs-, seniorpolitikker m.fl., *fastholdelse* af personer i en udsat position i virksomheden og *rekruttering* af personer, der ellers har vanskeligt ved at komme i arbejde. Den frivillige indsats spiller en stor rolle i forhold til netop forebyggelse, fastholdelse og rekruttering. Alligevel er samspillet med den frivillige verden ikke særlig anerkendt som en naturlig del af en virksomheds CSR-arbejde.

Nykredit i partnerskab med Mary Fonden og Mødrehjælpen i projekt Råd til Livet

Hver 14. dag stiller 16 Nykredit-medarbejdere sig frivilligt til rådighed med gratis og uvildig økonomisk rådgivning til voldsramte og andre udsatte mødre i hovedstadsområdet. Nykredit medvirker på denne måde i projekt Råd til Livet, der fungerer som et partnerskab mellem Nykredit, Mary Fonden og Mødrehjælpen.

For Nykredit er det en vigtig del af virksomhedens idégrundlag at agere samfundsansvarligt. "Nykredit er en del af samfundet, og som større finansiel virksomhed er det vores pligt at bidrage til samfundets udvikling," siger vicedirektør Birgitte Bruun. "Ved at lade projektet optræde på Nykredits hjemmeside som en del af virksomhedens samfundsansvar/CSR kan vi synliggøre, at det ikke bare er ord, men at vi også tager vores ansvar alvorligt i praksis." Samtidig mener hun, det kan være med til at nuancere Nykredits image, så finansiel virksomhed ikke kun handler om tal, men også om at forvalte et samfundsansvar. Faktisk må virksomheden ikke engang hverve de kvinder, de rådgiver i projektet, som kunder.

De 16 frivillige mentorer tager også en masse med hjem til virksomheden. "Det er en stor tilfredsstillelse for dem at se, at de gør en forskel for kvinder, der har problemer. Og så er det spændende at arbejde sammen med Mødrehjælpen, som har en helt anden kultur end vores," siger Birgitte Bruun. "Endelig er der også en faglig gevinst for Nykredit, da mentorerne bliver bedre til at håndtere vores egne kunder, der også pludselig kan stå med en økonomi, der er faldet sammen." Der er i øjeblikket over 50 medarbejdere hos Nykredit, der er interesserede i at blive økonomisk mentor i projektet.

Frivilligrådet foreslår, at frivillig indsats kommer til at optræde som en del af mange flere virksomheders CSR-strategi eller et tilsvarende værdigrundlag for virksomheden. Her forstået fx som sponsorater, mentorordninger og opfordring til medarbejderne om at lave frivilligt arbejde i og uden for arbejdstiden.

For at inkorporere frivilligt arbejde i CSR vil Frivilligrådet indgå et samarbejde med store brancheorganisationer som

Dansk Industri og Dansk Erhverv om fx at udbrede gode eksempler på frivilligt arbejde i erhvervslivet.

2. CSR skal indgå i kodeks for god selskabsledelse

"God selskabsledelse" er den danske fortolkning af "corporate governance" foretaget af Komitéen for god Selskabsledelse. God selskabsledelse drejer sig om virksomhedernes ansvarlighed i forretningsdriften. Som det er i dag, består god selskabsledelse reelt af anbefalinger om ejeres og besty-

relser indflydelse på virksomheden. På trods af at der inden for god selskabsledelse peges på nogle generelle anbefalinger om, hvordan man driver forretning på ansvarlig vis, fokuseres der ikke på virksomhedernes sociale ansvar og samspil med civilsamfundet som en del af virksomhedsdrift og virksomhedsstrategi.

Frivilligrådet foreslår, at virksomhedernes sociale ansvar (CSR) skrives ind i anbefalingerne om god selskabsledelse. Det skal i højere grad gøre virksomhederne opmærksomme på muligheden af og værdien af frivilligt arbejde, og hvordan virksomheder kan være med til at skabe bæredygtighed omkring sin indsats.

Virksomheder bør fremvise ”good practice” eksempler i udvikling af samspil med civilsamfundet omkring sociale spørgsmål. Der bør opstilles en overordnet målsætning om, at mellemstore og store virksomheder har mindst ét længevarende strategisk samarbejde med en eller flere frivillige organisationer eller en socialøkonomisk virksomhed.

3. Bidrag til socialøkonomiske strategier

Som beskrevet tidligere mener Frivilligrådet, at nye socialøkonomiske initiativer kan få stor betydning for, hvordan vi kan skabe nye tilbud og nye løsninger på velfærdsområdet. Derfor mener Frivilligrådet, at det skal være et krav, at alle kommuner i samspil med frivillige organisationer og erhvervsliv udvikler en socialøkonomisk strategi.

Men udvikling af socialøkonomiske strategier kræver også, at erhvervslivet i højere grad bliver opmærksomme på det potentiale, der er for erhvervslivet i socialøkonomiske virksomheder⁹:

- De er velfærdssamfundets udviklingslaboratorier og giver inspiration til produktudvikling
- De er sociale problemløserne – og kan tilføre en stærk dimension til CSR-strategien
- De er ofte tilknyttet civilsamfundet – og giver adgang til nye netværk og markeder
- De er professionelle virksomheder – og interessante leverandører og samarbejdspartnere.

For at skubbe til udviklingen vil Frivilligrådet indgå et samarbejde med relevante aktører og store brancheorganisationer som Dansk Industri og Dansk Erhverv om at udbrede viden om socialøkonomi med afsæt i den frivillige verdens kreativitet og kompetencer.

4. Udvidet skattefradrag for sponsorer

En virksomhed kan trække gaver fra i skat, som virksomheden har givet til foreninger. Kriteriet er, at den forening, som modtager gaver eller arv, skal være almennyttig eller på anden vis have et almennyttigt formål. Desuden skal foreningerne være godkendt af SKAT.

En virksomhed har to muligheder for at give gaver og få fradrag:

- Gaver for et enkelt år. Her er tale om fradrag efter ligningslovens § 8 A, hvor gaven er givet frivilligt og uden krav om modydelse.
- Ydelser, som skal gives i minimum 10 år. Hele ydelsen er fradragsberettiget. Her er tale om fradrag efter ligningslovens § 12, stk. 3¹⁰.

Frivilligrådet mener, at gaver og sponsorater til almennyttige frivillige initiativer og foreninger ikke blot bør være en del af en virksomheds brandingstrategi. Virksomheder bør også

⁹ Beskrivelsen er hentet fra Center for Socialøkonomis hjemmeside www.socialokonomi.dk

¹⁰ Mulighederne for fradrag er beskrevet i pjecen ”Gaver til velgørende foreninger”, der kan downloades på www.skat.dk

vise socialt engagement og forståelse for det samfund, de indgår i. Derfor er der brug for, at virksomhederne i højere grad bliver opmærksomme på at støtte sociale og forebyggende initiativer og foreninger i lokalsamfundet.

Frivilligrådet foreslår derfor, at man undersøger, hvordan reglerne for skattefradrag ved gaver kan udvides, så virksomheder får et øget incitament til at give gaver og sponserer til den frivillige verden. Man kan fx undersøge, i hvor høj grad flere virksomheder kunne finde på at give gaver, hvis virksomheder kunne få fradrag for ydelser, der bliver givet i minimum 5 år frem for nu 10 år.

Socialøkonomisk virksomhed

En socialøkonomisk virksomhed er overordnet kendetegnet ved, at den:

- Har et socialt, sundheds- og/eller miljømæssigt formål
- Supplerer omsætningen med salg af ydelser og/eller produkter
- Geninvesterer et eventuelt overskud i virksomheden og formålet
- Er organisatorisk uafhængig af den offentlige sektor
- Har et CVR-nr.

Definition fra Center for Socialøkonomi

Café Kaffegal

– en socialøkonomisk virksomhed

D. 12. februar 2010 slog den århusianske Café Kaffegal dørene op for en anderledes måde at drive café og restaurant på. Café Kaffegal bliver drevet af en blanding af professionelle fagfolk, frivillige og psykisk sårbare mennesker ansat på særlige vilkår, dvs. skåne- og fleksjob eller praktik. Derudover er det en café med fokus på økologi, god dyrevelfærd og fairtradeprodukter.

Missionen med Café Kaffegal er at skabe et bedre samfund for psykisk sårbare mennesker igennem faglig og social opkvalificering.

Den ene del af Café Kaffegals overskud geninvesteres hvert år i virksomheden, mens den anden del af overskuddet udloddes til andre socialt engagerede initiativer, som har sindet på hjerte.

Café Kaffegal er ejet af Sindslidendes Vilkår.

The background is a close-up photograph of water ripples on a dark, reflective surface. The ripples are concentric circles of varying sizes, creating a textured, organic pattern. Overlaid on this background are several decorative elements: a large, semi-transparent white circle in the lower-left quadrant containing text; a white outline circle in the center-right; a semi-transparent grey circle above it; and a smaller white outline circle at the top right.

”

Erhvervslivet skal
bruge mulighederne
i civilsamfundet

Femte anbefaling:

Det kan betale sig, at samfundet investerer i civilsamfundet

Problem

Kortsigtet pulje- og kassetænkning kvæler aktive og kreative medborgere.

Puljemageri gør det svært at sikre gode initiativer, drift og langsigtede tilbud, ligesom bureaukrati kvæler nye initiativer og sluger mange af civilsamfundets ressourcer. Desuden er det en dårlig forretning, at frivillige initiativer skal søge om midler igen og igen.

Frivilligrådet mener

Den frivillige verden tilbyder samfundet en indsats, som ingen anden aktør kan matche: En indsats i øjenhøjde, der skaber tryghed og griber ind, hvor det offentlige kan være forhindret. En indsats, der skaber engagement og deltagelse, som frisætter ressourcer i civilsamfundet. Sidst men ikke mindst er den frivillige verden en af velfærdssamfundets vigtigste udviklingsafdelinger og med til at sikre fortsat fornyelse af velfærden.

Det kan med andre ord betale sig at investere i civilsamfundet. Derfor er det på tide, at samfundet også anerkender, at det kan betale sig at investere i civilsamfundet – i borgerne og den frivillige verden.

Det betyder:

- At den offentlige støtte til den frivillige verden skal forenkles og styrkes
- At den frivillige verden skal kunne bruge sin tid og sine ressourcer på det frivillige arbejde og på nye indsatser frem for på puljerytteri
- At den frivillige verden skal have mulighed for at styrke foreningerne og den frivillige indsats, så samfundet også i fremtiden kan være sikker på en frivillig indsats af høj kvalitet.

Initiativer

1. Forenkling af den økonomiske støtte på det sociale område

Som frivillig organisation på det sociale område skal man forholde sig til flere forskellige muligheder for at ansøge om støtte til sine aktiviteter. Det drejer sig kort fortalt om:

- *Fem statslige ansøgningspuljer*¹¹:
  - Tips- og lottopuljen til handicaporganisationer og handicapforeninger på det sociale område (LOTDSI)
  - Tips- og lottopuljen til ældreorganisationer (LOTÆLDRE)

¹¹ Tips- og lottopuljerne varierer år for år, som følge af variation i overskuddet fra Danske Spil. LOTFRI, LOTDSI og LOTÆLDRE er driftspuljer, der bliver tildelt efter objektive kriterier. SÆRLIGSOC og PUF bliver tildelt konkrete projekter og aktiviteter efter mere skønmæssige afvejning med afsæt i en række fordelingskriterier. I 2009 udgjorde de fem puljer i alt ca. 215 mio. kr.

- Tips- og lottopuljen til landsdækkende frivillige sociale organisationer (LOTFRI)
  - Tips- og lottopuljen til særlige sociale formål (SÆRLIGSOC)
  - Puljen til frivilligt socialt arbejde til fordel for socialt truede mennesker (PUF)
- **Satspuljen:** Puljen fordeles ved forhandling og aftale mellem satspuljepartierne, og det er således ikke en ansøgningspulje¹². Satspuljen afsættes på Finansloven til de formål, som satspuljepartierne har bestemt. Enkelte frivillige sociale organisationer får en finanslovbevilling gennem satspuljen. I nogle tilfælde beslutter satspuljepartierne at afsætte puljemidler til et bestemt formål, som frivillige organisationer så kan ansøge om.
  - **Serviceovens § 18:** Kommunerne skal efter § 18 i Serviceoven samarbejde med de frivillige sociale organisationer og foreninger. De skal årligt afsætte et beløb til støtte af det frivillige sociale arbejde. Støtten skal især gå til konkrete initiativer, og den frivillige indsats skal udgøre den afgørende del¹³.
  - **Serviceovens § 79:** Kommunerne har efter Serviceovens § 79 ret til at iværksætte eller yde tilskud til generelle tilbud med aktiverende og forebyggende sigte, fx i foreninger. Det er kommunerne, der træffer beslutning om, hvem der skal være målgruppen for tilbuddene. Tilbuddene kan for eksempel omfatte en bestemt aldersgruppe.

12 Satspuljepartierne er Socialdemokraterne, Det Radikale Venstre, Det Konservative Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Venstre og Dansk Folkeparti. Satspuljeordningen indebærer, at overførselsindkomsterne reguleres årligt med en satsreguleringsprocent, der fastsættes på grundlag af årslønsudviklingen på arbejdsmarkedet. 0,3 pct. heraf overføres til satspuljen.

13 Den enkelte kommune fastsætter rammerne for samarbejdet og støtten. Staten giver hvert år kommunerne tilskud til det frivillige sociale arbejde over bloktilskuddet med forventning om, at kommunerne udbetaler bloktilskuddet til de frivillige foreninger. I 2009 var det samlede bloktilskud 124 mio. kr.

”Vi må se i øjnene, at driften er meget svær at skaffe penge til, anderledes går det med at skaffe finansiering til projekter. Desværre har dette også betydet, at vi ikke har kunnet skaffe nok finansiering til det elektroniske journaliseringssystem, som vi hensatte penge til i 2008. Det er meget ærgerligt, da det vil være en ubetinget opgradering af vores rådgivningsarbejde.

Forventet udvikling

Vi vil arbejde hårdt på at sikre en mere stabil økonomi for den generelle drift, da det er oven på denne kerneydelse vi kan knytte vores mange gode og velbesøgte projekter. Vores dagligdag viser os, at der er brug for et tilbud som vores.”

Fra Indvandrerkvindencentrets årsrapport 2008

Frivilligrådet mener, at det er nødvendigt at nytænke og forenkle den økonomiske støtte på det sociale område. I dag er der for mange mulige indgange til økonomisk støtte, uden at man som frivillig forening eller initiativ dog er sikret nogen form for støtte. Samtidig har mange frivillige foreninger og initiativer – især nystartede – vanskeligt ved at gennemskue, hvor og hvordan de kan søge om støtte.

Sidst men ikke mindst må mange foreninger i dag sikre en stor del af foreningens driftsmidler gennem projekter. Det er både en tidskrævende og ikke særlig langsigtet løsning, der ikke giver rum til, at den enkelte organisation kan fokusere hverken på kerneaktiviteter eller på udvikling.

Derudover mener Frivilligrådet, at det er tid til at se nærmere på sammenhængen mellem Servicelovens § 18 og § 79, da 47 pct. af § 18-bevillingerne i dag går til foreninger, der har ældre som målgruppe. Man kan bl.a. overveje, om man skal prioritere § 18-støtten til andre målgrupper end de ældre, der så primært kunne modtage støtte via § 79.

På den baggrund foreslår Frivilligrådet, at alle midler på det sociale område bliver fordelt på en ny og mere enkel måde, der giver færre og mere gennemskuelige indgange til støtte. Frivilligrådet anbefaler, at midlerne fra alle puljerne og fra § 18-midlerne bliver samlet og fordelt på følgende måde:

- Der bliver etableret to driftspuljer til grundfinansiering af hhv. landsdækkende og lokale frivillige initiativer og organisationer.
- Grundfinansieringen fordeles efter objektive kriterier til frivillige organisationer og initiativer, der er godkendt efter en national certificeringsordning.

- Der bliver etableret en udviklings- og innovationspulje til nye idéer og projekter forankret i hhv. landsdækkende og lokale frivillige initiativer.
- Puljerne til landsdækkende initiativer og organisationer bliver samlet i staten. Puljerne til lokale initiativer og organisationer bliver samlet i kommunerne til lokal fordeling.

Frivilligrådet ser væsentlige perspektiver i forslagene fra udvalget om omlægning af statslige tilskud til frivillige organisationer. Således er det et vigtigt hensyn, at der er proportionalitet mellem størrelsen af det ansøgte tilskud og kravene til ansøgningerne. Desuden vil det være fornuftigt at indføre et ”armslængde”-princip i behandlingen af ansøgninger og give foreningslivet bedre adgang til konsulentstøtte, når de skal udarbejde nye projektforslag.

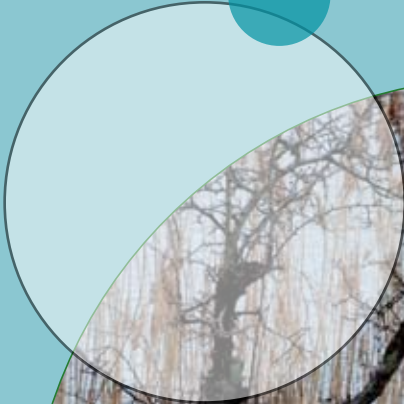
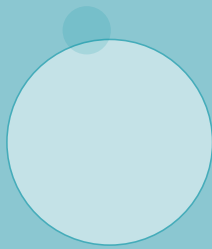
Samtidig ønsker Rådet, at en omlægning skaber tryghed og gode udviklingsbetingelser for både store og små frivillige organisationer. Fremtidens Foreningsdanmark skal fortsat give gode vækstbetingelser for hele viften af frivillige organisationer fra de mindste rent frivilligt baserede foreninger, til de store professionelle organisationer, som har mulighed for at løse serviceopgaver for det offentlige.

Sidst men ikke mindst bør grundfinansieringen ikke være mindre, end hvad der i dag tildeles som grundstøtte via diverse puljer. Der er behov for at tage diskussionen et skridt videre og afklare, hvordan man kan tilvejebringe en grundfinansiering, der skaber tryghed om det økonomiske grundlag og samtidig styrker innovation og samarbejde. Frivilligrådet vil komme med et mere konkret forslag til en ny finansieringsmodel og fordelingskriterier, når Rådet har drøftet spørgsmålet med den frivillige verden m.fl.

”

Det kan betale sig, at
samfundet investerer i
civilsamfundet

I drøftelserne kan det også blive nødvendigt at afklare, hvordan en ny finansieringsmodel kan sikre, at foreningslivet ikke mister penge, hvis EU's krav om moms på genbrugsvarer bliver indført. P.t. bliver der dog heldigvis gjort et arbejde for at hindre, at genbrugsbutikker ikke bliver underlagt kravet, der vil betyde, at genbrugsbutikker mister ca. 100 mio. kr. årligt.

2. Sociale udfordringer i fokus i offentligt støttede indsatser

Tips- og lottomidlerne er det beløb, der bliver tilbage af overskuddet, når Danske Spil har betalt gevinster, administration, udbytte og afgifter af deres spil. I 2008 blev det til 1,6 milliarder kroner¹⁴.

Tipsmidlerne går til en bred vifte af almennyttige formål i Danmark. De to store idrætsforbund, DIF og DGI, får sammenlagt lidt over 30 % af midlerne. Pengene går især til støtte af det frivillige arbejde i landets mange idrætsorganisationer. Men også børnehaver, Amnesty International, Dyrenes Beskyttelse og en lang række enkeltstående projekter får del i tipsmidlerne.

Den frivillige verden modtager således en stor del af sin økonomiske støtte via tips- og lottomidlerne¹⁵. Men den frivillige indsats i Danmark modtager også på andre måder en direkte eller indirekte støtte fra det offentlige, for eksempel via særlige fradragsregler.

14 Tipsmidlerne bliver via finansloven fordelt mellem ministerierne, der fordeler dem videre til støtte af mange gode formål. Hovedfordelingen er bestemt ved lov og ser sådan ud: Kulturministeriet fordeler 66,44 procent af tipsmidlerne. Undervisningsministeriet fordeler 12,67 procent. Socialministeriet 10,42 procent. Finansministeriet 3,74 procent (overflyttet til Kulturministeriet fra 1. februar 2008). Miljøministeriet 3,39 procent. Indenrigs- og Sundhedsministeriet 2,95 procent. Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling fordeler 0,39 procent.

15 I februar 2010 blev der indgået en politisk aftale om en ny spillelovgivning, der delvist liberaliserer spillemarkedet. Aftalen sikrer, at den frivillige verden ikke lider for store økonomiske tab, hvis overskuddet fra Danske Spil falder.

Frivilligrådet foreslår, at man sikrer, at den direkte og indirekte støtte i højere grad bliver givet til initiativer, der sætter fokus på sociale udfordringer, så det bliver mere attraktivt at gennemføre den type frivillige initiativer. For at sikre det, kan man fx stille krav om, at ansøgere skal redegøre for, hvilke sociale udfordringer de vil sætte fokus på med det pågældende initiativ, og hvordan de vil styrke det frivillige engagement og medborgerskabet.

3. Plan for, hvordan den frivillige sektor bliver endnu bedre

Den frivillige indsats i dag gør en stor forskel. Men indsatsen kan stadig blive endnu bedre, mere målrettet og mere innovativ. Det kræver imidlertid en udvikling af de frivillige foreningers kapacitet i forhold til viden og kompetencer. Kapacitetsudvikling kan foregå på mange planer men handler primært om uddannelse, rådgivning og støtte til frivillige foreninger, f.eks. gennem frivilligcentre eller via en kommunalt ansat frivilligkonsulent. Ikke mindst da flertallet af foreningerne er lokale og ikke har egne ansatte, er det nødvendigt med afsatte midler til opbygning af kapaciteten i de frivillige foreninger.

Et ønske om at styrke samarbejdet mellem frivillige organisationer, kommuner og erhvervslivet forudsætter, at frivillige organisationer har kapacitet og viden til at indgå i samarbejdet og bidrage til opgaveløsningen. **Derfor mener Frivilligrådet**, at der skal udarbejdes en samlet og faseindeltdelt plan for kapacitetsopbygning i og omkring den frivillige verden. I en sådan ambitiøs plan bør det bl.a. indgå:

- At der bliver afsat midler til en kapacitetspulje, som frivillige organisationer kan søge til at gennemføre aktiviteter, der styrker den frivillige indsats eller den frivillige organisation.
- At alle kommuner forpligter sig til at ansætte frivilligkonsulenter, der arbejder for at styrke og udvikle samarbejdet mellem kommunen, det lokale erhvervsliv og

- den lokale frivillige verden, herunder at følge op på den lokale frivillighedspolitik.
- At alle kommuner forpligter sig til at medfinansiere, at der bliver etableret frivilligcentre i alle kommuner. Frivilligcentre, der bl.a. kan rådgive de lokale foreninger og fungere som foreningernes uafhængige talsmand over for kommunerne.
  - At frivillige har lige adgang til kurser og lige ret til rådgivning, uanset om de er tilknyttet en forening eller ej.
  - At der bliver etableret en styrket uddannelsesindsats på universitetsniveau omkring ledelse i frivillige organisationer, som kan bidrage til, at ledelsen i frivillige organisationer bliver styrket og rustet til at adressere ledelsesudfordringer og strategisk velfærdstænkning i den frivillige verden.
  - At der investeres i at arbejde med standarder for god foreningsledelse med fokus på foreningslivets sociale og samfundsmæssige ansvar.
  - At der skabes veje til at styrke nye initiativers bæredygtighed (også økonomisk) fra pionerfase til konsolidering.
  - At der investeres i fremme af frivillig indsats via webbaserede kommunikationsløsninger.
  - At læring fra gode nye initiativer integreres i social indsats bredt i landet gennem formidling af good practice og/eller skalering af gode projekter.
  - At der iværksættes en oplysningskampagne over for kommunalt ansatte om den sociale værdi af den frivillige verdens indsats.
  - At der årligt udarbejdes en redegørelse til Folketinget om udviklingen i samspillet mellem civilsamfundet, det offentlige og erhvervslivet.
  - At der iværksættes et forskningsprogram til belysning af udvikling i den frivillige sektor og den frivillige indsats.

Frivilligrådet

Rådet skal rådgive socialministeren og Folketinget om den frivillige sektors rolle og indsats i forhold til sociale udfordringer. Rådets formål er at bidrage til den offentlige debat om den frivillige sektors rolle i udviklingen af velfærdssamfundet, herunder sektorens samspil med den offentlige sektor og erhvervslivet.

Rådet skal skabe opmærksomhed om den frivillige sociale indsats og dens udfordringer samt sætte fokus på udviklingen af frivillighed i forhold til velfærdspolitiske områder, herunder også på udviklingspotentialet på tværs af fagområder og sektorer.

Frivilligrådet

Nytorv 19, 3.sal

1450 København K

Telefon: + 45 3393 5293

www.frivilligraadet.dk